

KÜTAHYA
İL MİLLÎ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ

KADINA YÖNELİK ŞİDDETİ ÖNLEME

2022-2023 EĞİTİM ÖĞRETİM YILI

İLKOKUL 2-3-4. SINIF-ORTAOKUL- LİSE KADEMESİ
REHBERLİK PROGRAMI

2022-KÜTAHYA

Şiddet; temelinde bireylere veya gruplara zarar verici davranışları barındıran bir olgudur. Dünya Sağlık Örgütü tarafından yapılan şiddet tanımı şöyledir: “Fiziksel güç ya da kuvvetin, amaçlı bir şekilde kendine, başkasına, bir gruba ya da topluluğa karşı fiziksel zarara yol açacak ya da fiziksel zararlar sonucunda ihtimalini artıracak, psikolojik zarara, ölüme, gelişim sorunlarına ya da yoksunluğa neden olacak şekilde tehdit edici biçimde ya da gerçekten kullanılmasıdır” (World Health Organization, 2002).

Kişiler arasında baskı, kısıtlama ve engellemelerle karakterize olan şiddet; kimi zaman bireylere kimi zaman ise gruplara yönelik olabilmektedir. Şiddete maruz kalan kesim çoğunlukla toplumda dezavantajlı konumda olan bireylerden oluşmaktadır. Farklı etnik veya cinsel kimlik sahibi olmak; kadın, yaşlı, hasta veya çocuk olmak da şiddete uğrama açısından risk içermektedir. Toplumda “zayıf” olarak algılanan, kendini savunmada zaafiyeti olan kişi ve gruplar daha fazla şiddetle karşılaşmaktadır. Kime yönelik olursa olsun şiddet bir suçtur ve kişilere fiziksel ve psikolojik açıdan zarar vermektedir.

Günümüzde özellikle kadına yönelik şiddet; sokakta, evde, iş yerinde kısaca günlük yaşamın neredeyse her yerinde görülmektedir. Kadınların pek çok ülke ve kültürde aile içi şiddetin hatta namus cinayetlerinin mağduru olduğu, iş yerlerinde psikolojik şiddetle karşılaştığı, bazılarında seyahat veya yerleşim gibi temel haklarının ihlal edildiği hatta kocalarını seçmek için bile izin verilmediği veya evlenmeye zorlandıkları, oy kullanamadıkları bilinmektedir (Sokullu-Akıncı, 2011).

Birleşmiş Milletler'in Kadına Yönelik Şiddetin Yok Edilmesi Bildirgesinde kadına yönelik şiddet; “Cinsiyet temelli, kadınlarda fiziksel, cinsel, psikolojik olarak bir zarar ve üzüntü sonucunu doğuran veya bu sonucu doğurmaya yönelik özel veya kamu yaşamında gerçekleşebilen her türlü davranış, tehdit, baskı veya özgürlüğün keyfi olarak engellenmesidir” şeklinde tanımlanmaktadır (CEDAW: 1993).

Ülkemizde kadına yönelik şiddeti önleme hedefine dair yapılan çalışmalardan bir kısmı şu şekilde sıralanabilir. Anayasa'nın 17. maddesinde “Herkes; yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir. Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz, kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya ve muameleye tabi tutulamaz.” denilmektedir. Buradan yola çıkarak kadına yönelik şiddet, mevcut anayasal hakkın ihlal edilmesi anlamına gelmektedir. Ayrıca 2012 yılında 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun kabul edilmiştir.

Kadına yönelik şiddeti önlemede daha profesyonel çalışmalar yürütmek adına 1990 yılında Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu (SHÇEK), şiddete uğrayan kadın ve çocuklar için ilk kadın konukevlerini açmaya başlamıştır. 1994 yılında Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü (KSSGM) tarafından şiddete uğrayan kadınlara hukuki ve psikolojik danışmanlık, girişimcilik, el emeğinin değerlendirilmesi konularında hizmet vermek üzere, Bilgi Başvuru Bankası (3B) kurulmuştur. 1998 yılında aile içi şiddete uğrayan kişilerin korunması için tedbirler alınması düzenleyen 4320 Sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun yürürlüğe girmiştir. Aralık 2000'de istismara uğrayan, uğrama riski taşıyan kadınlara rehberlik hizmeti için 183 Alo Kadın ve Çocuk Hattı faaliyete geçirilmiştir. 2002 yılında Yeni Türk Medeni Kanunu yürürlüğe girmiş, 2004 yılında Yeni Türk Ceza Kanunu kabul edilmiştir. Devlet desteği ile yapılan çalışmalara ek olarak çeşitli sivil toplum kuruluşları yoluyla da bu sorunun çözümüne ve önlenmesine dair çalışmalar yapılmaya devam etmektedir. Okullarda yürütülen şiddeti önleme çalışmaları, sivil toplum kuruluşlarının yaptıkları çalışmalar, KADES gibi uygulamalar, jandarma- polis gibi güvenlik güçlerinin yürüttüğü projeler yoluyla vatandaşlar bilinçlendirilmeye çalışılmaktadır.

KAYNAKÇA

WHO (2002) World Health Organization, “World Report on Violence and Health” Summary, Geneva, 2002. www.who.int/violenceinjuryprevention/violence/world_report/en/summary_en.pdf.

Sokullu-Akıncı F. (2008). Viktimoloji, 2. Baskı, Beta Basım Yayın, ss. 59-80.

CEDAW (United Nations Convention On The Elimination Of All Forms of Discrimination Against Women) (Kadınlara karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi), December 1993.

SOSYOLOJİ Günlük Yaşamı Anlamak Editörler: Doç. Dr. D. Ali ARSLAN Yrd. Doç. Dr. Mustafa ÇAĞLAYANDERELİ Yazarlar: Prof. Dr. Ayşe AZMAN vd. Paradigma Akademi, Eylül 2016

Ders	Kadına Şiddet ¹
Tema	Kadına Yönelik Şiddeti Önleme Farkındalık Çalışması
Sınıf	2-12. sınıf
Süre	80 dk.
Kazanımlar	- Kadın-Erkek aynı haklara sahip olduğuna ilişkin farkındalık geliştirir. - Duygusal şiddete uğramış bir bireyle empati kurar. - Ayrımcılığa karşı duygu ve düşüncelerini açıklar. - Kadın-Erkek hakları ile ilgili sorunlarda çözüm önerileri geliştirir.
Yöntem Teknik	Konuşma halkası ² , büyük grup tartışması
Materyaller	Duygu kartları, kurallar listesi, tebeşir ya da tahta kalem, konuşma nesnesi
Temel beceriler	Empati, tartışma, eleştirel düşünme, problem çözme
DERS AKIŞI Konuşma halkası süreci: - Bulunduğunuz ortam bir derslik ise sıraları ve masaları sınıfın arka bölümüne doğru çekerek sınıf ortamında geniş bir alan açın. (Bu ön hazırlığı, öğrencilerin teneffüste olduğu zaman diliminde, iki-üç öğrenciden yardım alarak gerçekleştirin.) Okulunuzda konuşma halkası tekniğinin uygulanması için özel (sıraların olmadığı, geniş ve boş) bir alan oluşturulduysa bu ön hazırlığa gerek yoktur. - Etkinliğin gerçekleştirileceği ortamın zeminine, tebeşir ya da tahta kalem yardımıyla, yaklaşık 20 öğrencinin ve sizin, çevresinde dizilebileceğiniz genişlikte bir çember çizin. Ayrıca öğrencilerin çemberin etrafına eşit aralıklarla geçmeleri için çemberin üzerine, öğrenci sayısı +1 (siz) kadar, eşit aralıklarla X işareti koyun. Böylelikle, az sonra öğrencilere X işaretini ayaklarının ucuna alarak dizilmeleri için yönerge verilecek ve düzenli bir çemberin oluşturulması sağlanacaktır. Küçük yaş gruplarında öğrencilerin dikkatlerini çekebilmek için X yerine kartondan ayaklar çizip çemberin etrafına eşit aralıklarla yapıştırabilirsiniz. (Bu etkinlikte öğrencilerin yaklaşık 15-20 kişi olmaları idealdir. Sınıfta 20’den fazla öğrencinin yer alması halinde, etkinliği gönüllü olan öğrencilerin katılımıyla gerçekleştirip, diğer öğrencileri ortamın boş alanına ya da sınıfın arka kısmına çektiğiniz sıralara oturtabilirsiniz.) - Az sonra etkinlikte kullanacağınız videonun görüntü ve ses çıkışında herhangi bir sorun olup olmadığını test edin. Bunun için bulunduğunuz ortamın teknolojisinden yararlanarak videoyu en az bir kez kendiniz izleyin. Konuşma halkası tekniğinin etkili biçimde uygulanması için videonun hazırlığıyla vakit kaybetmemek ya da teknik bir sorun nedeniyle öğrencilerin dikkatini dağıtmamak önemlidir. Bu nedenle videonun oynatılmasında herhangi bir sorunun yaşanmayacağından emin olunuz ve videoyu etkinlikte ihtiyaç duyduğunuz dakikada play tuşuyla öğrencilerin izleyebileceği duruma getiriniz. - Etkinlik başladığında elinizde olacak, konuşma sırasını belirtecek (örneğin kalemlik, tahta kalem, boş bir şişe olabilir) gibi bir nesne belirleyin. Bu nesne, konuşma halkası sürecinde, sırayla, elden ele dolaşarak konuşma sırasını diğer öğrenciye verecektir. Öğrencilerin kendi duygu ve düşüncelerine odaklanmasını sağlamayı	

¹ Kadına şiddet konusunu ele alan bu ders planı, Dr. Senar Alkın-Şahin ve Dr. Nihal Tunca Güçlü tarafından hazırlanmıştır.

² Bu ders planında konuşma halkası tekniğine ilişkin süreç, F. Dilek Gözütok’un “Öğretim İlke ve Yöntemleri” adlı kitabından yararlanılarak açıklanmıştır.

- amaçladığınız bu etkinlikte, öğrencilerin dikkatlerinin dağılmaması için konuşma nesnesinin ses çıkaran, hareketli ya da eğlenmeyi çağrıştıran örneğin top, içi sudolu şişe ya da oyuncak olmamasını tercih edin.
5. Etkinlik ortamının duvarlarına, her birini renkli birer kartona, sınıfın her alanından rahatlıkla okunabilecek puntolarla yazarak hazırlamış olduğunuz “duygu kartları”nı yapıştırın. Duygu kartlarına yazılabilecek ifade örnekleri şunlar olabilir: “Üzüntü”, “korku”, “mutluluk”, “öfke”, “tiksinme”, “şaşkınlık”, “güven”, “coşku”, “utanç”, “kaygı”, “hayal kırıklığı”
 6. Etkinlik ortamının her yerinden rahatlıkla görülebilecek bir alana, ortamın her alanından rahatlıkla okunabilecek puntolarla büyük bir kartona yazarak hazırlamış olduğunuz “kurallar listesi”ni yapıştırın. Konuşma halkası tekniğinde kullanılabilir kurallar listesi şunlar olabilir: “1. Alaycı, aşağılayıcı ve kırıncı sözler kullanmaktan kaçınacağım. 2. Kimsenin söylediğine gülmeyeceğim. 3. Yalnızca konuşma nesnesi elime geldiğinde-sıra bana geldiğinden konuşacağım. 4. Konuşan arkadaşımın yüzüne bakacağım. 5. Arkadaşlarımın söylediklerini dikkatlice dinleyeceğim. 6. Sorulara yönergeye uygun biçimde yanıt vereceğim.” (Bu bölüme kadar yapılan açıklamalar etkinliğin ön hazırlığıdır. Etkinliği gerçekleştirecek olan kolaylaştırıcının bu ön hazırlıkları öğrencilerin olmadığı ortamda, etkinlikten önce tamamlamış olması beklenir.)
 7. Öğrencileri etkinliğin yapılacağı ortama alın. Çemberin dışında, toplu bir biçimde, ayakta, vereceğiniz yönergeyi dinlemelerini sağlamak için sessiz olmalarını bekleyin. Her bir öğrencinin sizi dinlediğinden emin olduktan sonra onlara yönerge verin: “Bugün, kadın ve erkeğin aynı haklara sahip olduğu ile ilgili bir etkinlik gerçekleştireceğiz. Bunun için 15-20 kişinin gönüllü olarak katılımına ihtiyacım var. Etkinliğe katılmak isteyenlerden, şu alanda görmüş olduğunuz çemberin etrafına, çemberin üzerindeki “X” işaretini ayaklarının önüne alacak biçimde sessizce geçmelerini istiyorum.” (Sınıftaki öğrenci sayısının 15-20’nin altında ya da üstünde olması halinde ya da etkinliğe gönüllü olarak katılmak isteyenlerin sayısının 15-20’nin altında ya da üstünde olması halinde öğretmenin öğrencileri konuya motive ederek katılımı artırmaya çalışması ya da kalabalık grubun bir kısmını etkinliğe izleyici olarak dahil etmesi gerekmektedir).
 8. Çemberin etrafında dizilmiş olan öğrencilerle göz teması kurarak sessizleşmelerini bekleyin, katılımları için teşekkür edin ve yönerge verin: “Şimdi sizlere bir video izleteceğim. Videoyu sessizce izlemenizi istiyorum. Ardından izlediğiniz senaryoya ilişkin duygu ve düşüncelerinizi alacağım 3 soru yöneltip her birinizin sırayla cevaplamanızı isteyeceğim. Etkinliği başlatmadan önce, bu süreçte uymamız gereken kurallar olduğunu hatırlatmalıyım. Siz (çemberin etrafındaki öğrencilerden herhangi biri işaret edilerek) ilk kuralı okur musunuz? Siz (bir başka öğrenci işaret edilerek) ikinci kuralı okur musunuz? (5-6 kuralı, işaret ettiğiniz öğrencilere yüksek sesle okutun.) Teşekkürler. Şimdi yönünüzü videoya çevirin ve sessizce izleyin.”
 9. Videonun öğrenciler tarafından izlendiğinden ve anlaşıldığından emin olun. Gerekirse, öğrencilere videoyu bir kez daha izlemeye ihtiyaç duyup duymadıklarını sorun ve yanıtlara göre ikinci kez izletin.
 10. Videoyu izledikten sonra yönerge verin: “Şimdi size bir soru yönelteceğim, soruyu cevaplama için birinizin eline konuşma nesnesi vereceğim. Elinde konuşma nesnesi olan kişi, sorunun yanıtını verdikten sonra konuşma nesnesini sağındaki arkadaşına verecek. Böylece gruptan herkesin soruya verdiği yanıtı dinleyeceğiz. Konuşma nesnesi tekrar ilk söz alan kişiye geldiğinde birinci turu tamamlamış olacağız. 2. 3. ve 4. sorular için de aynı turu gerçekleştirdiğimizde etkinliğimiz

sonlanacak. Konuşma nesnesi elinize geldiğinde soruya yanıt vermek istemezseniz “pas” diyerek nesneyi sağınızdaki arkadaşınıza verebilirsiniz. Şimdi ilk soruyu yönelterek süreci başlatıyorum”. İlk soruyu yöneltin: “Videodaki kızın yerinde olsaydınız ne hissederdiniz? Tek bir duygu sözcüğüyle ifade eder misiniz? (Sağınızdaki öğrenciye konuşma nesnesini verin. Tüm öğrenciler ve siz yanıtladıktan sonra) Ardından ikinci soruyu yöneltin: “Videodaki erkeğin yerinde olsaydınız ne hissederdiniz? Tek bir duygu sözcüğüyle ifade eder misiniz?”. (Konuşma nesnesini herhangi bir öğrenciye vererek süreci başlatın. Tekrar aynı öğrenciye geldiğinde konuşma nesnesini eliniz alın ve üçüncü soruyu yöneltin: “Videodaki erkeğin yerinde olsaydınız ne düşürdünüz? Bir cümle ile kısaca açıkla mısınız?” Son turda dördüncü soruyu yöneltin: “Videoda çocuklara görevi ve ödülleri açıklayan kişinin yerinde siz olsaydınız çocukların ödülleri ne verdikleri tepkiler karşısında ne yapardınız?”. Her bir turda, elinizdeki konuşma nesnesini çemberin farklı noktalarından herhangi bir öğrenciye verin. Konuşma nesnesi tekrar aynı kişiye geldiğinde nesneyi alın, diğer sorunuzun yöneltin ve nesneyi başka bir öğrenciye vererek yeni turu başlatın. Böylelikle dört sorunuzun da yanıtını alın ve süreci öğrencilere katılımları, duygu ve düşüncelerini paylaştıkları için teşekkür ederek sonlandırın.

Konuşma halkasına ilişkin notlar:

1. Konuşma nesnesini eline alan öğrenci konuşmak istemezse, pas diyerek yanındakine geçerse, “Bu konuda senin ne düşündüğünü sonra duymak isteriz” ya da “Belki sen sonra bize bir şeyler söylemek istersin” gibi ifadeler kullanarak görüş belirtmeyen öğrencinin orada var olduğunu ve sonra bir şeyler söyleyebileceğini hissettirin.
2. Her bir turda, konuşma nesnesi size geldiğinde, siz de kendi cevabınızı verin. Soruları yönelterek ve yönergeleri vererek sürecin kolaylaştırıcısı olduğunuz kadar, sorulara yanıt vererek sürecin katılımcısı da olduğunuzu hissettirin.
3. Konuşma halkası sürecinde herhangi bir kurala uyulmadığını fark ettiğinizde (örneğin bir öğrenci arkadaşının verdiği yanıtı gülüyorsa ya da bir öğrenci konuşma nesnesi eline gelmediği halde konuşuyorsa) doğrudan kuralı ihlal eden öğrenciye dönerek şu yönergeyi verin: “Şu anda, etkinliğin başında okuyup, uyacağımıza söz verdiğimiz kurallardan ikincisini ihlal ediyorsun. Lütfen bize ikinci kuralı okuyarak bir kez daha hatırlatabilir misin (Öğrenci okur). Teşekkür ederim. Şimdi sürece kaldığımız yerden devam ediyoruz”
4. Konuşma halkası yönteminin kullanılma amaçları şöyle özetlenebilir: a. Sınıf içinde, okulda, bahçede, yaşamda var olan, uyulması gereken kuralları ve sorumlulukları tanımlama b. Duyguları açıklama c. Okulda şiddet, dışlanma gibi konuları tartışma d. Dinleme ve dikkat toplama gibi iletişim becerileri geliştirme e. Öğrencilere daha fazla yetki ve sorumluluk verme f. Daha güçlü bir “sınıf” duygusunu geliştirme g. Grup içinde konuşma becerisi geliştirme h. Kendini başka birinin yerine koyarak düşünme
5. Konuşma halkası yöntemi kullanılırken nelere dikkat edilmelidir: a. Halkanın eşit bir üyesi olduğunuzu unutmayın. b. Öğrencilerin tamamının birbirinin yüzünü görebilecekleri biçimde bir halka şeklinde dizilmelerini sağlayın. c. Görüşlerini anlatmada zorlanan öğrencinin de saygı görmesini sağlayacak bir ortam oluşturun. d. Yöntemin uygulanmasında uyulması gereken kurallara mutlaka uyun. e. Yanıt verme konusunda öğrencileri acele ettirmeyin. f. Sabırlı ve sakin olun, çekinerek ve yavaşça konuşan öğrencileri yüreklendirin. g. Soruların yanıtlanması sırasında fazla duygulanarak ağlayan, dışarı çıkan ya da çıkmak isteyen öğrenci olursa halkadaki yerinizi bir öğrenciye bırakıp, birkaç dakika dışarı çıkan öğrenciyle ilgilenin.

Duygulanmanın doğal ve insani olduğu mesajını verin. h. Konuşan öğrencileri “teşekkür” sözcüğü ya da sözel olmayan “baş hareketi, göz bağıntısı” gibi unsurlarla destekleyin.

6. Konuşma halkası yöntemi, kullanıldıkça, öğrenciler yönteme alışıkça daha etkili hale gelebilecek, istenen becerileri öğrencilere kazandırabilecek bir yöntemdir. Bu nedenle derslerinizde, kazanım ve konularınıza hizmet ettiği ölçüde, belli zaman aralıklarında yöntemin kullanılmasını sağlayarak öğrencileri ilgili becerilere ulaştırmaya çalışın.

Büyük Grup Tartışması Süreci:

Konuşma halkası yönteminin sonlandırılmasının ardından bulunduğunuz ortama göre öğrencilerin yere ya da arkaya çektiğiniz sıralara oturmalarını sağlayın. Konuşma halkasının temasına bağlı olarak, öğrencilerin yaş gruplarını ve özelliklerini dikkate alarak aşağıdaki sorulardan bir ya da birkaçını sorup büyük grup tartışması yürütün. Örnek sorular:

- Videodaki kız ve erkek çocuklar neden aynı ödülü almalılar, açıklar mısınız ?
- Videoyu izledikten sonraki duygunuz ne oldu?
- Günlük yaşamınızda bu tür örneklerle karşılaşılıyor musunuz? Açıklayabilir misiniz? Peki tepkiniz ne oluyor?
- Kadına yönelik olan her türlü şiddet ile mücadele etmek için çözüm önerileriniz nelerdir? Sınıf, okul, aile, toplum bazında açıklar mısınız?
- Videodaki erkek yerinde olmak ister miydiniz? Evetse neden, hayırsa neden?

Ölçme ve değerlendirme:

Öğrencilere “Dersi sevdiniz mi? Evetse neden sevdiniz? Hayırsa neden sevmediniz?” sorusunu yöneltin. Ders sürecinde yarattığınız iklime göre, bu soruya, sizin kolaylaştırıcı rolünüzden, arkadaşlarının tutumuna, dersin kazanımlarına ulaşıp ulaşılmadığından yöntemlerin etkililiğine kadar geniş bir açıdan pek çok yanıt almanız beklenmektedir. Yanıt alamamanız halinde, örneğin dersin kazanımlarını öğrencilere hatırlatarak, “Bu kazanımlara sizce ulaşabildik mi? Evetse neden ve nasıl ulaştık, hayırsa neden ulaşamadık?” gibi sonda sorular yöneltebilirsiniz.